

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo Inšpektorata za delo v letu 1956

I. SPLOŠNO

Pri pregledu bilance dela Inšpektorata dela v letu 1956 ugotovimo, da je bilo letošnje leto na tem področju dela dokaj uspešno. To je razvidno ne samo iz večjega števila pregledanih podjetij, temveč tudi iz dejanskega zboljšanja delovnih pogojev in razmer v mnogih gospodarskih organizacijah. Da ni bilo še vidnejših uspehov, je vzrok predvsem pomanjkanje finančnih sredstev, in to ne samo za potrebe HTZ, temveč na splošno, zaradi česar je nastala ponekod gospodarska stagnacija, ki je zajela tudi področje HTZ.

Drugi zelo važen negativni faktor, ki pa je povezan s prvim, je zmanjšana investicijska gradbena dejavnost na področju industrije in obrti. Za večino naših podjetij je značilno, da so zaradi močno povečane proizvodnje prenatrpana in pretesna, kar je mnogokrat glavna ovira za normalizacijo delovnih pogojev.

Kljub opisanim težavam so se pogoji dela v mnogih podjetjih znatno zboljšali. K temu je pripomoglo tudi dejstvo, da se je povečala dejavnost HTZ komisij, katere se vsak dan bolj uveljavljajo s svojim vplivom pri organih delavskega samoupravljanja. Poživitvev HTZ komisij ni čista zasluga Inšpektorata dela, svoj delež ima pri tem tudi Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani, ki razpolaga z večjimi finančnimi sredstvi za preventivo, iz katerih črpa izdatke za organizacijo tečajev za člane HTZ komisij po podjetjih. Dalje pripominjamo, da se je ustanovila HTZ komisija tudi pri Tajništvu za zdravstvo našega okraja, komisije pa se ustanovljajo tudi pri nekaterih občinskih ljudskih odborih, kot Ljubljana-Center, Kamnik itd. Inšpektorat dela pomaga pri ustanavljanju takih komisij, z njimi aktivno sodeluje in jim pomaga. V nekaterih občinah so te komisije že v tesni povezavi s komisijami v gospodarskih organizacijah in z njimi uspešno sodelujejo. Bolj in bolj se uveljavljajo varnostni tehniki, katerih število raste.

Po vprašanih osebnih zaščitnih sredstev ni bilo v preteklem letu zapaženega niti pravnega niti materialnega napredka, izvzemši to, da je začelo podjetje »GETALDUS« iz Zagreba izdelovati kvalitetna zaščitna očala. Pri teh očalih ni še popolnoma rešeno vprašanje zaščitnih stekel, katera so duplex in niso 100-odstotno varna, sicer pa sta konstrukcija in izdelava zadovoljiva.

Ker so ta vprašanja zelo pereča in so slaba zaščitna sredstva vzrok mnogim nezgodam pri delu, bi bilo nujno, da se pospeši rešitev še odprtih pravnih in materialnih vprašanj. Predvsem bi bilo potrebno določiti organa, ki bi skrbel za stan-

dardizacijo osebnih zaščitnih sredstev, odobral njihovo proizvodnjo in na splošno, ki bi lahko oblastveno posegal v ta vprašanja. Nujno bi bilo nkiniti uvozni faktor na osebna zaščitna sredstva, vsaj za nekatera — pa čeprav so za varstvo ljudi zelo nujna — še ni izgleda, da bi se v doglednem času lahko izdelovala doma.

Nepravilnosti so ugotovljene tudi pri uporabi osebnih zaščitnih sredstev. Zaradi slabe kvalitete jih delavci zelo neradi uporabljajo, ker jih v mnogih primerih pri delu ovirajo in slabo ščitijo. Razumljivo je, da tak problem ni možno rešiti samo s predpisi o obvezni uporabi, temveč je potrebno predvsem rešiti uporabnost osebnih zaščitnih sredstev, nato pa discipliniranost zaposlenih.

Organi Inšpektorata dela so na terenu ugotovili nešteto strojev domače izdelave, ki so že po konstrukciji brez varnostnih naprav. Podjetja v tem primeru upravičeno kritizirajo prodajo takih strojev in naprav.

V minulem letu je Inšpektorat dela na vloge podjetij izdal večje število odločb o potrebi uporabljanja osebnih zaščitnih sredstev na posameznih delovnih mestih. Podjetja predvsem zaprosajo za zaščitne obleke in obutev, da na osnovi take odločbe lahko isto nabavijo iz materialnih stroškov. Inšpektorat dela se v vseh primerih pred izdajo odločbe o potrebi prepriča na kraju samem.

Po navodilu Republiškega inšpektorata dela redni pregledi podjetij za proizvodnjo električne energije in njene razdelitve ne spadajo v pristojnost Okrajnega inšpektorata dela. Kljub temu so se v letu 1956 pregledala tri podjetja, in sicer: »Elektrarna« Medvode, »Elektro« Ljubljana-mesto in »Elektro« Ljubljana-okolica. V teh podjetjih ni zaslediti posebno problematičnih primerov na področju higienske tehnične zaščite. Pripominjamo pa, da je v vseh podjetjih te panoge problem pomožnih delavnic za vzdrževanje naprav. Te delavnice so zelo majhne, natrpane, neurejene in brez ventilacije. N. pr. kovaška delavnica v »Elektrarni« Medvode, ki se nahaja v spodnjih prostorih, ima nezadostno dnevno svetlobo in je brez prezračevanja. Isti problemi so pri podjetju »Elektro« Ljubljana-mesto in Ljubljana-okolica. V letu 1956 so vodstva podjetij pristopila resno k reševanju zgornjih nepravilnosti.

Kemična tovarna Moste proizvaja glinico in aluminijev sulfat. Tovarna se je kljub zastarelosti precej popravila v pogledu higienske in tehnične zaščite na ta način, da so bili nekateri oddelki renovirani. Slabi delovni pogoji obstajajo še v mlinu za mletje bokšta. Potrebno

bo obnoviti še nekatere glavne oddelke, ki so zaradi dotrajanosti že nezanesljivi za uporabo, zlasti je to problematično pri strojih, ki so razjedeni od kemičnih vplivov in razmajani od tresenja strojev. Za to ureditev bodo pa potrebna finančna sredstva.

Navzlic pomanjkanju finančnih sredstev in ostalim težavam je v minulem letu na področju varnosti pri delu v kovinski industriji za beležen viden napredek, posebno pa v pogledu vsestranskega zavarovanja strojev. Tu moramo predvsem omeniti Tovarno kovinske galanterije z obrati Ljubljana in Tacen. Tudi v podjetju »INDOS« v Ljubljani so se razmere občutno izboljšale, ker se je podjetje preselilo v novo urejene delovne prostore. V teh je treba urediti še sanitarije.

Zelo se je popravilo stanje v podjetju »Titan« v Kamniku. Stara livarna, kjer so bili delovni pogoji in zaščita pri delu zaradi gradbene zastarelosti in iztrošenosti najslabši, je bila letos izločena iz uporabe. Neučinkovita ventilacija je na mnogih delovnih mestih ogrožala zdravje zaposlenih oseb in večina teh napak je letos odpravljenih. Tudi v tem podjetju še niso urejene v zadostnem številu sanitarne naprave, za kar so pa že zagotovljena finančna sredstva ter bo ta pomanjkljivost v letu 1957 tudi odpravljena. Vodstvo podjetja si zelo prizadeva, da se delovni pogoji zboljšujejo.

V obrtnem Kovinskem podjetju Lož, kjer so bile razmere še do nedavna zelo neurejene (ni bilo sanitarij, provizorična električna napeljava, slabo ogrevanje in zračenje itd.), se stanje vsestransko izboljšuje. Poleg navedenih podjetij je zabeležen viden napredek še v podjetju »TUBA« v Ljubljani, »Zičnica« v Ljubljani. V »Saturnusu« je letos zboljšana ventilacija v oddelku spajkalnice.

Kot primer posledic pomanjkanja finančnih sredstev lahko navedemo podjetje »Rog« Ljubljana, Tovarno kovanega orodja v Kamniku ter Kovinsko industrijo na Igu. En del tovarne koles »Rog« je vzorno urejen, preostali del pa je v zelo slabem stanju, ker je zmanjkalo finančnih sredstev za dokončno ureditev. Tako je električna inštalacija ponekod še provizorična, velik problem pa predstavlja neurejena ventilacija, in sicer v obeh lakirnicah, v varilnicah in deloma v galvanizaciji. Nerešeno je še vprašanje kopalnic, ki so zaradi zelo umazanih del v brusilnici, polirnici in avtomatnici nujne. Po navedah podjetja je od 170 milijonov planiranega dobička ostalo podjetju le tri in pol milijona sklada za prosto razpolaganje, ki je namenjen za nabavo najrazličnejših nujnih potreb, od katerih zavisi pro-

izvodnja, odlaga se pa ureditev higienske tehnične zaščite.

V tovarni kovanega orodja v Kamniku so pogoji dela zelo težki in nezdravi, posebno v brusilnici, kjer nastajajo pri brušenju z naravnimi brusi poklicna obolenja — silikoza. Inšpektorat dela je zahteval v cilju zboljšanja delovnih pogojev rekonstrukcijo kovaške peči, premestitev brusilnice in ureditev učinkovitih zaščitnih sredstev za brusilce. V letošnjem letu je ostalo vse na mrtvi točki iz razloga, ker podjetje nima finančnih sredstev, po drugi strani pa vodstvo podjetja nima razumevanja za urejanje delovnih pogojev.

Kovinska industrija Ig se je razvila v prostorih privatne obrtne delavnice in je razumljivo, da so ti prostori absolutno pretesni, predvsem še iz razloga, ker se podjetje bavi s proizvodnjo velikih kosov. To dejstvo stanje še poslabšuje.

Elektrotehnična industrija ni bila v celoti pregledana v letošnjem letu, ker je bila konec leta 1955. Kljub temu se vidi, da so vsa podjetja pristopila k reševanju in odpravljanju higienske tehničnih pomanjkljivosti. Osnovni problem v teh podjetjih je neučinkovito prezračevanje posameznih delovnih mest in prostorov. Ta pomanjkljivost je najbolj izrazita v bakelitnem oddelku podjetja »Elma« Crnuče, kjer so pogoji zračne sredine zelo nezdravi. Enake pomanjkljivosti smo zasledili v lakirnicah in sicer v raznih podjetjih.

V Inštitutu za elektrovezve so osebe, ki delajo na preizkušanju rentgenskih aparatov slabo zaščitene pred rentgenskimi žarki.

Viden napredek je ugotovljen v tovarni »Zmaj« v Ljubljani, kjer so v preteklem letu zboljšali pogoje dela na najbolj kritičnih delovnih mestih pri stiskalnicah, v zalivalnici in v bakelitnem oddelku. S temi ureditvami so se razmere na splošno zboljšale.

Osnovni problem pri elektroinštalacijah je še vedno pomanjkanje materiala, in to predvsem kvalitetnih šuko stikal in pa trožilnih ter večžilnih kablov za trofazni tok in ničlovod. Pojavljajo se primeri, da proizvajalci električnih naprav in sredstev proizvajajo svoje proizvode pomanjkljivo izvedene v pogledu varnosti pri delu, s čimer je podana možnost nezgod po električnem toku. Tako je podjetje »Iskra« Kranj vrglo na tržišče precej enofaznih ročnih vrtilnih strojev brez vzemljitve, podjetje »ELRA« v Skofji Loki pa neustrezna električna spajkala.

Kemična industrija spada med naše gospodarske dejavnosti, v katere se skozi vsa leta povojnega časa za konstrukcijo in izboljšavo obstoječih obratov ni vlagalo nobenih sredstev. Dokazano pa je, da je proizvodnja in osamosvojitve tehnoloških procesov za neštete artikule kemične proizvodnje najbolj napredovala, saj se v predvojnem času naša država ni bavila s proizvodnjo kemičnih artiklov. Zastarelo kemično industrijo bo treba rekonstruirati, z uvedbo novih tehnoloških postopkov modernizirati in s tem ustava-

riti pogoje za manjšo možnost nezgod, predvsem pa poklicnih obolenj. Med kemične tovarne s slabimi delovnimi pogoji spada Kemična tovarna Domžale, zlasti oddelki za proizvodnjo minijevega prahu, glajenke in litopona. Ti oddelki so zelo dotrajani. Tudi »Celuloza« v Medvodah ima zelo iztrošen strojni park, zlasti lužni stolpi, ki vsepovsod propuščajo žveplov dioksid. V kemični industriji obstaja še ta problem, da poleg slabo zaščitene strojeve, ki propuščajo pline, zaposleni nimajo na razpolago primernih osebnih zaščitnih sredstev. Problemi so tudi še vedno pri urejanju pravilnih ventilacij.

V letu 1956 je bila industrija gradbenega materiala v celoti pregledana. Posebnih izboljšav v pogledu HTZ glede na leto 1956 v teh podjetjih ni zaslediti.

Vse naše opekarne so zastarele, nesodobnega tipa in posebnega razvoja v procesu dela v letu 1956 niso dosegle. Nekatere opekarne so si nabavile nove stroje za izdelovanje opeke. Ti stroji domače izdelave so v pogledu higiensko tehnične zaščite odnosno delovnih pogojev odpravili ročno rezanje opeke. Na ostalih delovnih mestih, kjer bi se z nabavo nove mehanizacije in s preureditvijo obratnih prostorov lahko znatno izboljšali delovni pogoji zaposlenih oseb v podjetju, se v letu 1956 stanje ni izpremenilo. Da je temu tako, je predvsem vzrok na pomanjkanju finančnih sredstev, čeravno podjetja ustvarjajo lepe dobičke. Z modernizacijo obratov ne bi bil zabeležen uspeh samo v izboljšanju delovnih pogojev, temveč tudi uspeh v efektu in kvaliteti proizvodnje.

Iz industrije umetnega in naravnega kamna je vredno omeniti podjetje »Ljubljana«, ki še ni v celoti zgrajeno. Podjetje se je moralo na hitro umakniti iz prejšnjih svojih prostorov na Titovi cesti in jih prestopiti Gospodarskemu razstavšču. Presehalo se je v svoje še nedokončane prostore. Zaradi neizpolnjenih osnovnih delovnih pogojev Inšpektorat dela ni pristal na izdajo uporabnostnega dovoljenja. Podjetje je kljub temu začelo z delom in je bilo na naš predlog zaradi tega od sodnika za prekrške kaznovano. V letu 1956 je podjetje delovne pogoje zadovoljivo uredilo tako, da je bilo obratovanje dovoljeno in izdano uporabno dovoljenje. V decembru 1956 je pričela delovati ogrevalna naprava s kaloriferiji, katere ureditev je bil pogoj pri izdaji uporabnega dovoljenja.

Z izdelavo gradbenega izolirnega materiala se peča v Ljubljani »Izolirka« v Mostah. Delovni pogoji v tem obratu se v letu 1956 niso spremenili. V poizkušnji je mehanično posipanje mivke na katanizirano lepenko ali juto pri izdelavi strešne lepenke. Z dokončno ureditvijo tega postopka bosta odpravljena dve zdravju škodljivi delovni mesti.

V okraju Ljubljana je precejšnje število kamnolomov. V splošnem se stanje glede na leto 1956 v teh kamnolomih bistveno ni izpremenilo in še vedno predstavljajo stalno nevarnost za poškodbe zaposlenih. Največji kamnolomi po obsežnosti so v Podpeči, Kresnicah in na Verdu. Vsi navedeni kamnolomi so pristopili zaradi obstoječih nevarnih višin navpičnih sten k uvajanju etažnega izkoriščanja, kar pa seveda ne more biti izvršeno v enem letu. Industrija apna Kresnice celo odpira nov kamnolom po predhodno odobrenih projektih. Taki so delovni pogoji in varnost pri delu v večjih kamnolomih, kar se pa ne

dá trditi za manjše kamnolome. In to predvsem kamnolome Uprave za ceste OLO Ljubljana. V splošnem lahko zelo kritično gledamo na varnost dela v kamnolomih. Izboljšuje se nekoliko stanje glede miniranja po kvalificiranih minirjih, katerih je z uvedbo tečajev in strokovnih izpitov vedno več.

Kresniška industrija apna je v letu 1956 stavila v pogon poizkusno obratovanje mehanizirane apnenične peči. V kolikor bo obratovanje uspelo, bodo marsikatera delovna mesta, ki so sedaj naporna in delno zdravju škodljiva, odpadla.

V lesno predelovalni industriji in obrti so bile ugotovljene okolnosti, katere kažejo na zboljšanje stanja higienske tehnične zaščite v letu 1956. Ta zapažanja veljajo predvsem za večja podjetja in se nanašajo na tehnično zaščito strojev in strojnih naprav ter zboljšanje delovnih prostorov. Z razširitvijo delovnih prostorov se je sprostila dosedanja natrpanost in so se v zvezi s tem delovni pogoji znatno izboljšali. Zboljšanje delovnih pogojev je bilo doseženo tudi z ureditvijo ekshaustorskih naprav in sodobnim načinom ogrevanja. Pripomnimo naj, da razširitev prostorov v nekaterih podjetjih ni bila izvršena zaradi zboljšanja delovnih pogojev, temveč je to zahtevala sama proizvodnja. Značilnost za vsa večja podjetja lesno predelovalne industrije je neurejeno stanje sanitarnih prostorov. V nekaterih podjetjih so stranišča oddaljena po 50 m izven obratnih prostorov (»Tisa« Rakek) in so delavci pri uporabi stranišč izpostavljeni vsem vremenskim nepravilnostim, kar prav gotovo ne vpliva ugodno na zdravje. Obstajajo pa še podjetja, pri katerih je še vedno problem odstranitve lesnega prahu, žaganja in odpadkov, nastalih pri obdelavi lesa. V teh obratih so delavci stalno izpostavljeni močnemu prašenju, kar prav gotovo nima ugodnih posledic na varnost dela in zdravje zaposlenih. Stalno nevarnost predstavljajo tudi neodstranjeni kupi žaganja, oblanja ter odpadkov. Vsak lesno industrijski obrat bi moral imeti urejene kopalnice, da bi si delavci lahko po končanem delu okopali telo od nevsječnega prahu. V lesno predelovalni industriji na splošno še ni rešen problem ureditve prostorov — kabin za brizganje izdelkov z nitro in ostalimi laki. Obstojče kabine so pomanjkljive, ker ne odvajajo nastajajočih hlapov pri brizganju. V nekaterih obratih so zaposleni zaradi teh neurejenih razmer primorani uporabljati maske. Prizadete osebe težko vzdržijo polni delovni čas z masko. Rešitev tega problema bi bil velik napredek v zdravstveno-delovnih pogojih delavcev v lesno predelovalni industriji. Primer neprimernih prostorov je podjetje »Melodija« v Mengšu. Tovarna obratuje v prostorih, v katerih so pred vojno izdelovali slamenike. Vsi delovni prostori so temni brez zadostne dnevne svetlobe, nekateri oddelki so prenatrpani s stroji, polizdelki in ljudmi. Kovinska polirnica je majhen prostor brez prezračevalnih naprav, v vseh oddelkih so nameščene peči na žaganje, ne glede na to, da se v oddelkih opravlja delo z vnetljivimi laki, celulozoidom itd. Prostor, kjer se vrši mehčanje celulozida z acetom, je nasičen s hlapi večje koncentracije, tako da je stanje za zaposlene nevarno. Enake so prilike v galvanizaciji ter v strojno mizarški delavnici.

Kabine za oglaševanje so majhne in brez zadostnega zračenja,

dnevne svetlobe in ogrevanja. Električna inštalacija je v vseh prostorih zastarela. Sanitarni prostori so brez kopalnice in garderob. Zaradi utesnenosti podjetje nima skladiščnih prostorov, tako da je primorano ves material hraniti v samih delovnih prostorih, kar je nedopustno tudi iz požarnovarnostnih razlogov. Podjetje bi moralo imeti skladišče za shranjevanje lahko vnetljivih snovi izven tovarniškega objekta. Podjetju je zaradi teh nezadovoljivih pogojev nujno potrebno dodeliti večja finančna sredstva za zgraditev novega objekta.

V papirni industriji je ugotovljen znaten napredek v pogledu higiensko tehnične zaščite. V Papirnici Količevo so v letu 1956 namestili varnostnega tehnika in pristopili k aktivnejšemu reševanju problemov za zboljšanje pogojev dela. V Papirnici Vevče pa uspešno deluje komisija HTZ. Znano je, da imajo papirnice zelo močne prepilne in razmeroma suh, odnosno vlažen zrak. Med drugim moramo omeniti tudi to, da so papirnice v veliki meri odpravile transmisije s transmisijskimi jermeni in namestile delovnim strojem poedine elektromotorje.

Tekstilna industrija v letu 1956 ni bila v celoti pregledana. V večini podjetij je osnovni problem pomanjkljivo prezračevanje delovnih prostorov. V »Predilnici« Litija je urejena klimatska naprava, katero je uredilo podjetje »Ventilator« Zagreb, ki pa ne odgovarja svojem namenu in povzroča močan prepil na delovnih mestih. Problem so tudi barvarne vseh podjetij tekstilne industrije, kjer ni urejeno prezračevanje. Vseopovsod se opaža prenatrpanost delovnih prostorov s stroji, ljudmi in materialom, ker podjetja nenehno povečujejo proizvodnjo. To je posebno prišlo do izraza v tovarni »Rašica« Gameljne, »Induplati« Jarše, kakor tudi v »Predilnici« Litija in »Pletenici« v Ljubljani.

Tudi za industrijo usnja in obutve je značilno, da se nahaja v gradbeno zastarelih, dotrajanih in temnih obratih. V Tovarni usnja Smartno pri Litiji je bila nevarnost, da se strop v oddelku za predelavo usnja podre delavcem na glavo. Inšpektorat dela je iz teh razlogov prepovedal nadaljnje delo v tem oddelku. Na podlagi te prepovedi je podjetje pristopilo k adaptaciji prostora, ki je danes že izvršena.

Stanje se je zelo popravilo v Tovarni usnja v Kamniku. Podjetje je investiralo približno 70 milijonov dinarjev v adaptacijo, novogradnjo in splošno urejanje delovnih prostorov.

V živilski industriji je bil do sedaj glavni problem ureditev primernih sanitarnih prostorov. Podjetja živilske industrije na področju okraja Ljubljana so večinoma starejši obrati, dediščina prefeklosti. V teku letošnjega leta je bila zgrajena in dana v uporabo nova ljubljanska mlekarna. Dočim je podjetje »Mesoizdelki« adaptiralo prostore tako, da zdaj odgovarjajo svojemu namenu. Tovarna hranil v Ljubljani je tudi dobila sredstva za rekonstrukcijo mlina za kavovine, ki je povzročal mnogo črno-rjavega prahu. Tovarna bonbonov »Sumi« zaradi neprimernih prostorov in proizvodnega procesa ne more urediti ventilacij. Ker ta tovarna tudi v sanitarnem pogledu povsem ne odgovarja, se predvideva ustavitev obratovanja predvsem iz zdravstvenosanitarnih razlogov.

V grafični industriji se je stanje nasproti prejšnjim letom v letu 1956

znatno izboljšalo. Zaščita strojev in strojnih naprav je izvedena zadovoljivo, predvsem pa se izboljšujejo delovni pogoji z adaptacijami in dograditvami obratnih prostorov. Delno je izboljšano tudi čiščenje črkvnikov in regalov od svinčevega prahu. Ureja se tudi ventilacija v strojnih stavnicah in tudi v ostalih prostorih. Skoraj v vseh podjetjih se je čistoča dvignila na višji nivo, zidove v pretežni večini ustrezno prepletkano z oljnatim opleskom do višine 2 m.

Pri gradbenih podjetjih se je v letu 1956 pojavila štednja lesa na račun varnosti pri delu. Zaradi pomanjkanja materiala na gradbišču in delno zaradi nediscipline delavci odnašajo material iz uporabnih odrov in podov na mesta, kjer je nujno potreben. Posledica tega je, da ostanejo praznine na predpisano grajenih odrih in se s tem poveča nevarnost za zdravje in življenje delavcev. Za postavljanje odrov in podov se večkrat uporablja že izrabljen material, ki po svoji trdnosti ne ustreza več in predstavlja stalno nevarnost za nezgode, dokler je vgrajen. Več primerov je tudi, da kalkulanti znižujejo cene gradbenim storitvam na račun varnosti pri delu. Ti pojavi so predvsem tam, kjer podjetja močno med seboj konkurirajo na licitaciji za prevzem gradbenih del. Delno se je izboljšalo stanje pri postavljanju gradbenih dvigal s podom, ker gradbena podjetja ta dvigala solidneje postavljajo ali kompletno konstrukcijo naročijo pri tesarskem podjetju.

Gradbena obrtna podjetja v zadnjem času mnogo popravljajo fasade hiš. Pri tem zelo malo upoštevajo varnostne predpise o zaščiti dela. Lahki fasadni odri so predvsem pomanjkljivi v varnostnih ograjah in dostopih do posameznih nadstropij fasadnega odra. Ugotovljeno je tudi, da odgovorni delovodje manjših obrtnih zidarskih podjetij ne znajo, oziroma ne poznajo varnostnih predpisov. V pogledu lesenega gradbenega materiala za fasadne odre in ostale naprave velja isto kakor za državna gradbena podjetja. Na gradbišču je vedno pomanjkanje tega materiala, kar je vedno tudi vzrok za pomanjkljivo izvajanje gradbenih varnostnih ukrepov pri obrtnih gradbenih podjetjih.

Pri drugih obrtnih podjetjih, ki so navezana na zaprte delovne prostore, je na splošno ugotovljeno, da so delavnice v pretežni večini skorajda neustrezajoče. Če bi strogo upoštevali predpise, katerim morajo delavnice ustrezati bi jih morali do 20% zapreti. Predvsem to velja za čevljarke, maniče kovinske, mizarke delavnice in razne krojačnice. Da je v državnih obrtnih podjetjih tudi tako stanje, je predvsem vzrok v tem, ker so te nastale iz privatne obrti in se je v njih proizvodnja samo razširila, dočim so prostori ostali neizpremenjeni. Do večjih adaptacij ne pride iz razloga, ker so stavbe, v katerih se delavnice nahajajo, privatna last in se državna obrtna podjetja branijo vlagati finančna sredstva v take prostore. Zaradi pomanjkanja prostorov v mizarški obrti čestokrat niso ločene strojne delavnice od ročnih delavnic in se opravlja v istih delavnicah tudi delo na strojih, kar je nedopustno. Prenatrpanost delovnih prostorov, posebno tam, kjer so prehodi mimo strojev, sama na sebi ogroža varnost pri delu. Mnogo delavnic je takih, da nimajo osnovnih pogojev za izvrševanje obrti. Upoštevajmo, da so

pri takih obrtnikih zaposleni tudi tuji delavci, ki so zaradi neurejenih razmer stalno izpostavljeni zdravju škodljivim vplivom. Na drugi strani pa moramo pohvaliti precejšen del privatnih mizarških obrtnikov v Šentvidu nad Ljubljano, ki imajo svoje delavnice vzorno urejene. Pripominjamo tudi, da so delavnice, ki se na novo ustanovljajo v novih zgradbah posebno v zadnjem času, zadovoljivo urejene v smislu higiensko tehničnih predpisov. To izboljšanje je že rezultat prisostvovanja Inšpektorata dela pri Okrajnih revizijskih komisijah za gradbene projekte in strogega kriterija, ki ga zavzema komisija pri pregledu na novo ustanovljenih obrtnih delavnic pred izdajo obrtnega dovoljenja.

Privatni obrtniki bi morali imeti sklenjene kolektivne pogodbe. Na terenu je ugotovljeno, da te pogodbe nimajo in da tudi sindikati, katerih dolžnost je, da po tej stvari delujejo, do sedaj niso bili dovolj aktivni.

V podjetjih z žensko delovno silo smo naleteli na problem zaposlitve žena izven rednega delovnega časa. Zaradi pomanjkanja stanovanj se zaposlene samske delavke zaposlujejo izven delovnega časa za ceno skromnega stanovanja pri raznih družinah s pogojem, da opravijo tem družinam vse hišne in gospodinjske posle. Njihovo delo daleč presega ceno stanovanja in tako družine nesocialno izkoriščajo trenutni stanovanjski problem v svojo korist. Poleg tega se ti privatni stanodajalci na ta način izognejo tudi plačevanju prispevka za socialno zavarovanje. Te delavke na ta način dejansko dnevno opravijo poleg svojih 8 ur dela še več ur izrednega dela, pogosto ves prosti čas, izveniški spanja in tudi za tega so največkrat prikrajšane. To izkoriščanje deklet je zaslediti pri vseh slojih in poklicih brez izjeme, ter je zavzelo takšen razmah, da ni več govora o posameznih primerih, temveč to vprašanje predstavlja resen družbeni problem v naši socialistični ureditvi. Prizadete osebe pridejo pogosto na svoje delovno mesto že utrujene, nerazpoložene do dela in so v takem stanju podani vsi pogoji, da pride do raznih delovnih nezgod.

Na področju delovnih odnosov Inšpektorat dela ugotavlja, da se je zmanjšalo število posredovanj zaradi nepravilnih odgovorov s strani gospodarskih organizacij, delo se je pa povečalo zaradi vedno večjega povpraševanja strank po informacijah in prošnjah za posredovanje zaradi nepravilnosti pri urejanju prejemkov.

II. ORGANIZACIJA

Z zakonom o območjih okrajev in občin v LRS (Uradni list LRS št. 24-55) je bila izvršena nova upravno teritorialna razdelitev okrajev v LRS. V zvezi z novo organizacijo okraja Ljubljana je Svet za delo OLO sklenil, da se prenese na referente za delo pri nekaterih občinskih ljudskih odborih nekaj kompetenc s področja Inšpektorata dela. Te kompetence se nanašajo le na urejanje delovnih odnosov in higiensko tehnične zaščite v obrtnih delavnicah, gostinstvu in trgovini. Za zdaj se te kompetence prenesejo le na štiri ljubljanske občine s posebnim pooblastilom. To pooblastilo je bilo dano občinam Ljubljana-Vič, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Moste in Ljubljana-Siška, kjer imajo že nameščene referente za delo.

III. KADRI INŠPEKTORATA DELA

- a) Uslužbenci po kvalifikacijah:
- 1 z višjo šolsko izobrazbo,
  - 2 s srednješolsko izobrazbo,
  - 1 visokokvalificirani delavec,
  - 2 kvalificirana delavca,
  - 4 z nepopolno srednjo šolo.
- b) Uslužbenci po nazivih:
- 1 višji inšpektor,
  - 4 inšpektorji dela,
  - 1 višji referent,
  - 2 referenta,
  - 1 pisarniški referent,
  - 1 arhivar.

IV. PROPAGANDA

Na področju propagandne aktivnosti smo v preteklem letu usmerili naše delo predvsem na utrjevanje organizacije in usposabljanje komisij za higiensko tehnično zaščito za preventivno delo v podjetjih samih. V ta namen smo sodelovali pri organizaciji in izvedbi seminarjev za komisije higiensko tehnične zaščite v gospodarskih organizacijah. S svojim sodelovanjem smo podpirali poudarjeno Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje za čimširše usposabljanje članov komisij za higiensko tehnično zaščito v podjetjih. V ta namen se je v zimskem času med letom 1955 in 1956 vršil trimesečni seminar za člane HTZ komisij in tehnične vodje podjetij. Ta seminar je obiskovalo 70 oseb. Pozneje je bil še v nekaterih občinah za pojedine gospodarske organizacije izveden petdnevni tečaj o higiensko tehnični zaščiti. Na teh 5 dnevih seminarjih se je seznanilo s problemi higiensko tehnične zaščite 460 oseb.

V zimskem obdobju 1956/57 se seminarji vršijo po podjetjih samih. Na teh seminarjih se obravnavajo konkretni primeri delovne zaščite na posameznih delovnih mestih s problematiko. Ti seminarji so v bistvu nadaljevanje tečajev, ki so se vršili v zimskem času 1955/56, le da so prilagojeni konkretnim potrebam v gospodarskih organizacijah. Iz tega razloga so bili v večini primerov izbrani iz vrst vodilnih oseb podjetij tisti predavatelji, ki so obiskovali prejšnje tečaje in jim je problematika na področju delovne zaščite v lastnem podjetju dobro poznana. Na vseh seminarjih so predvajali poučne filme in so do konca leta 1956 udeleženci.

Inšpektorat dela sodeluje po svojem zastopniku tudi v ustanovljenih komisijah za HTZ pri Okrajnem ljudskem odboru Ljubljana. Tajništvu za zdravstvo, pri Okrajnem sindikalnem svetu in pri nekaterih komisijah Občinskih sindikalnih odborov ljubljanskih občin. S tiskanjem in razpečevanjem materiala za propagando o delovni zaščiti se Inšpektorat dela v tem letu sicer ni bavil, ker je to vlogo prevzel Zavod za organizacijo in proučevanje varnosti pri delu. Inšpektorji dela so le v podjetjih stalno propagirali nabavo razpoložljivega materiala, ki pa je na žalost zelo skromen.

Gradb. podjetje »Gradiš« Ljubljana, Bohoričeva ulica, je izdalo brošuro s Splošnim pravilnikom o higiensko tehnični zaščiti in Pravilnikom o varstvenih ukrepih v gradbeništvu. To brošuro dobi vsak delavec pri sprejemu na delo in je njegova last do izstopa. Podjetja »Gradiš«, »Tehnika« in »Izolirka« so izdala tiskane brošure s tarifnim pravilnikom in pravili podjetja. Vsak, ki je sprejet na delo, dobi svoj izvod omenjenih brošur. Ak-

tivnost teh podjetij v tem pogledu je pozdraviti. Omeniti bi bilo še podjetje Papirnico Količevo, ki smotrno uporablja preventivne papore.

V. SODELOVANJE

Sodelovanje organov Inšpektorata dela z drugimi organi je bilo, moramo reči, zadovoljivo. Poskušamo s sanitarnim inšpektoratom za industrijsko higieno doseči čim tesnejše sodelovanje, kar nam pa vedno ne uspe. Tudi strokovnjake za ventilacijo od Centralnega higienskega zavoda smo povabili v podjetja, kjer so bile ugotovljene slabe ventilacijske naprave ali da teh ni bilo. Pri tem delu so nam strokovnjaki CHZ nudili uspešno pomoč.

Z delavskimi sveti in upravnimi odbori v podjetjih sodelujemo stalno in smo to sodelovanje v letu 1956 le še utrjevali, predvsem v času rednih pregledov, ko smo jih na skupnem sestanku seznanjali s problematiko HTZ in delovno-pravno zakonodajo. Pri rednih pregledih smo vsa pozornost posvetili tudi komisijam HTZ v podjetjih. Z njihovimi člani smo prediskutirali njihovo problematiko ter jim z navesti pomagali orati ledino.

Ljudski odbori posameznih občin so nas vabili na preglede novo ustanovljenih obrtnih delavnic na njihovem teritoriju. V vseh primerih smo se vabilu odzvali in sodelovali v komisijah pri pregledu delavnic za izdajo uporabnostnega dovoljenja. S sodniki za prekrške nimamo posebnega stika, temveč le toliko, kolikor predlagamo kršitelje v kaznovanje zaradi neupoštevanja delovno-pravnih in varnostnih predpisov.

Z organi Tajništva za notranje zadeve in s sodiščem smo naše delo dobro povezali, to pa predvsem v pogledu nezgod. Od Tajništva za notranje zadeve imamo pomoč v tem, ker nam nudi takojšen prevoz na mesto nezgode, kar je za ugotavljanje materialne resnice zelo pomembno.

Uspešno je tudi sodelovanje s komisijo za raziskavo nezgod pri Okrajnem zavodu za socialno zavarovanje. V tej komisiji sodelujeta dva člana Inšpektorata dela. Na predlog imenovane komisije je bilo v letu 1956 raziskanih 395 nezgod pri delu, od katerih je prišlo v poštev za izdajo odločbe po čl. 80 uredbe o finansiranju socialnega zavarovanja 123 primerov. Zavod za socialno zavarovanje je na osnovi teh odločb pristopil k izterjavi povzročiteljskih stroškov in izterjal 0,8% podjetij do sedaj 3.797.000 din.

Tesno sodelovanje je vzpostavljeno s gradbenim inšpektoratom, s katerim sodelujemo pri tehničnih pregledih in kolavdacijah izvršenih objektov zaradi izdaje uporabnega dovoljenja. S Tajništvom za urbanizem sodelujemo v primerih lokacije in zazidalnih podatkov v vseh onih primerih, kjer je neposredna zveza lokacije z delovnimi mesti. Zelo uspešno je sodelovanje s komisijo za revizijo gradbenih projektov in programov pri Okrajnem ljudskem odboru. Član Inšpektorata dela stalno sodeluje na sejah te komisije.

V zadnjem času smo navezali tesnejše stike z referenti za delo ljubljanskih občin v obliki skupnih tedenskih študijskih sestankov in obravnave problematike. Te referente imajo občine Siška, Vič, Bežigrad in Moste.

Omeniti je še sodelovanje Inšpektorata dela v komisiji HTZ, organizirane pri Tajništvu za zdravstvo Okrajnega ljudskega odbora in

v komisiji HTZ Okrajnega sindikalnega sveta ter Občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Center. Član našega Inšpektorata sodeluje tudi v pravni posvetovalnici Okrajnega sindikalnega sveta, ki posluje enkrat tedensko.

VI. IZREDNA DEJAVNOST

V minulem letu smo izvršili anketo o zaposlovanju mladoletnikov in žena pri nočnem delu v industriji in gradbeništvu na območju OLO Ljubljana. V pogledu zaposlovanja mladoletnikov naj pripominimo, da so primeri zaposlitve pri nočnem delu v papirnicah, kjer opravljajo delo čuvajev pri papirnem stroju. Papirnice nimajo odobrenja za zaposlitev mladoletnikov pri nočnem delu. Glede težkih del mladoletnikov ni bilo opaziti nepravilnosti. Zaposlovanje žena v nočnem delu se pojavlja predvsem v tekstilnih tovarnah. Tekstilna tovarna zaposluje le one žene v nočnem času, ki imajo od zdravnika topogledno dovoljenje.

Na podlagi okrožnice Republiškega inšpektorata dela po vprašanju realizacije odloka o prepovedi nočnega dela žena v industriji in gradbeništvu, smo izvršili pregled v Papirnici Vevče in Količevo, Motvoz in platno Grosuplje. Industrija platnenih izdelkov Jarše, Predilnica Litija in Izolirka Ljubljana-Moste. Pri teh pregledih smo ugotovili, da v Papirnici Vevče dela 31 žen izmenično v nočni izmeni. Sama tovarna ima tri papirne stroje in morajo isti delati podnevi in ponoči, ker to narekuje proces dela in pomanjkanje papirja na trgu. Poleg papirnih strojev je nujno, da obratujejo še holandci, kolodrobi, rezalni stroji in brusilnica. Na nekaterih teh delovnih mestih delajo žene, ki so si pridobile kvalifikacijo in imajo istočasno občutek za fina dela. Razumljivo je, da se žene zaradi pridobljene kvalifikacije na omenjenih strojih upirajo opravljati delo na drugih delovnih mestih podnevi, ker so manj plačane. Poleg tega sami moški najočje prevzeti lažjih del, ki so nižje kvalificirana in se v zvezi s tem obračunavajo z nižjo tarifno postavko. Podobno je v Papirnici Količevo. Pri podjetju Motvoz in platno v Grosupljem je problematično ozko grlo v predilnici. Delo v nočni izmeni opravlja ca. 40 žen, kar ni stalno in se tudi menja. Na isto vpliva vrsta proizvodov, na drugi strani redni ali bolniški dopusti moških, ki delajo ponoči. Poleg tega je v tem kraju nasičenost z delovno silo (Suha krajina) in se vrši velik pritisk na zaposlitev. V Industriji platnenih izdelkov Jarše je zaposlenih izmenoma ponoči 27 žena v predilnici, tkalnici in oplemenilnici. Že prej je vodstvo podjetja podvzelo vse predpriprave za odpravo nočnega dela žena in v zvezi s tem ne sprejemajo več ženske delovne sile. Žene, ki delajo sedaj ponoči, bodo zamenjane z moško delovno silo. Na drugi strani je zaradi ukinitve nočne izmene bil v tovarni izpad v konopljeni kratki preji, v količini 50 ton letno, in konopljeni dolgi preji v količini 70 ton. Izpad v finančnem planu bi znašal 64 milijonov dinarjev. V Predilnici Litija je zaposlenih ponoči izmenoma 432 žena od skupnega števila 546 žena. O rešitvi problema nočnega dela je vodstvo tovarne razpravljalo pri upravnem odboru in delavskem svetu ter strokovni komisiji. Tam so razpravljali o izvedbi rekonstrukcije v tem, da bi zamenjali stare stroje z novimi. S tem bi dosegli dvig produkcije

v taki višini, da bi se krila ena izmena delovne sile. Izvedba te rekonstrukcije pa po vsej verjetnosti ne bo kmalu mogoča in bo treba najti drugo rešitev.

Skupno z uslužbenci Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje smo pregledali v letu 1956 22 večjih podjetij, ki so prekoračevala povprečni bolniški stalež. V 9 podjetjih smo ugotovili, da je nastal nadpovprečno visok bolniški stalež zaradi pomanjkljive skrbi za zdravje zaposlenih od strani podjetja. Za ta podjetja je v smislu čl. 57 uredbе o finansiranju socialnega zavarovanja (Uradni list FLRJ št. 12/55) podan Okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje predlog za dodatni prispevek v smislu citiranega člena.

Kot izredno delo smo opravili tudi obširen pregled privatnih obrtnih delavnic na področju OLO Ljubljana, kjer so zaposleni vajenci. Ugotovili smo, da imajo na našem območju skoraj vsi vajenci pri privatnih delodajalcih v redu sklenjene učne pogodbe. Med drugim smo tudi ugotovili, da se na podeželju pri mnogih šiviljah učij pri enem stroju (šivalnem) več vajenk brez učne pogodbe. Te vajenke izjavljajo, da se želijo samo nekoliko priučiti šivanja, ki jim bo koristilo v domačem gospodinjstvu. So tudi primeri, da učne pogodbe niso razveljavljene, ko je vajenec prenehal učno razmerje zaradi izključitve iz šole. Ugotovljeno pa je, da vajenci na podeželju opravljajo nadurno delo.

Na podlagi okrožnice Republiškega inšpektorata dela po vprašanju domačih hišnih obrti smo izvršili obširen pregled po občinah OLO Ljubljana. Namen tega pregleda je bil ugotoviti približno število ljudi, ki se bavijo ali preživljajo s tem delom in da se na podlagi teh izsledkov tej vrsti obrti določi pravno obliko obstoja ali neobstoja delovnega razmerja in pravic, ki iz tega izhajajo. Pri tem smo ugotovili, da se s čipkarstvom bavi v občini Logatec ca. 200 družin, ki oddajajo svoje izdelke čipkarski zadrugi Žiri, v občini Dobrova (Horjul) 45 družin, od tega je samskih 15 delavk. Delajo za »Dom« Ljubljana. Poleg tega obstaja še čipkarska šola v Horjulu, kjer se uči 20 otrok (od tega 2 moška). Otroci delajo za prosto prodajo in za spomin. V občini Vrhnika delajo štiri osebe za podjetje »Dom«, katero jim daje tudi sukanec. V občini Ljubljana-Vič se s to dejavnostjo bavita dve osebi. V občini Kamnik 27 družinskih članov plete sedeže za »Stol«, Duplica pri Kamniku. V občini Logatec v vaseh Hotedrščica in Nov vas dela 19 oseb škafe za KZ Hotedrščica. V občini Borovnica izdelujeta dve ženski v zimskem času punčke iz tekstilnih odpadkov. V občini Ljubljana-Vič 2 osebi pleteta barjansko travo in jo prodajata trgovskemu podjetju »Zima« v Ljubljani in v privatnim obrtnikom. V občini Kamnik 27 oseb šiva brisače in kravate za podjetje »Svilanit« v Kamniku. Za Tovarno gumbov Kamnik dela gumba iz kartona 23 oseb. Z robljenjem prtov, naglavnih rut in šalov se bavi 5 oseb. V tej občini je opuščena tradicija pletenja slamnatih kit. V občini Ivančna gorica se bavijo 3 moški, 11 žensk in 14 otrok z izdelovanjem zobotrebcev. Svoje izdelke prodajajo zadrugi Dobrepolje. Nadalje izdelujejo v tej občini grablje, ki jih prodajajo privatnikom. Za izvezno podjetje »Dom« izdelujejo nekateri privatniki različne predmete, kot na primer: platneno prto, robce, košarice, slikane

šodčke, obešalnike, čipke, razne igrače in okraske, sveče, senčnike, slamnice za pijače, lutke, miniaturne narodne noše itd.

Na pobudo zdravstvene službe OLO Ljubljana se je izvršila anketa glede organizacije dela in problematike obratnih ambulant. Ugotovljeno je bilo, da imamo na območju okraja Ljubljana sedem obratnih ambulant, katere vršijo kurativno in preventivno zdravstveno službo. Nadalje obstoja osem ambulant v podjetjih, ki opravljajo kurativno zdravstveno službo, ostala zdravstvena služba za obrt in industrijo pa se vrši po občinah in sicer v zdravstvenih domovih, ki jih je po številu 15. Dva doma in 4 zdravstvene postaje nimajo stalnega zdravnika. Dejstvo je, da za preventivno zdravstveno službo podjetja niso pokazala zadostnega interesa, pa čeprav so pretrpela znatno gospodarsko škodo. Zdravniki, ki ne poznajo delovnega procesa in pogojev dela, pogosto nasedajo izmišljenim bolnikom, misleč da bolezen izhaja iz nezdravega okolja v tovarni. Mnenja smo, da je nujno potrebno, da vsa večja industrija takoj pristopi k ureditvi lastnih ambulant. Za manjša podjetja, katera so teritorialno strnjena, pa naj se uredi obratne ambulante za grupo podjetij skupaj.

Zaradi slabih pogojev dela smo odločili, da se do konca leta 1956 izloči iz uporabe garaže podjetja »Avtopromet« na Vilharjevi cesti. Ta ukrep je bil potreben zato, ker te garaže ne ustrezajo niti minimalnim zdravstveno-zaščitnim in požarnovarnostnim predpisom. Podjetje tega obrata ni izločilo iz uporabe, temveč se je ob izteku ureditvenega roka pritožilo na našo odločbo. Češ, da je izvedba tega za podjetje iz gospodarskih razlogov nemogoča.

Izreden pregled je bil izvršen pri podjetju »Kinomehanika« Ljubljana, Gosposvetska cesta. Pritožile so se tudi sosednje stranke, da jim stiskalni stroj povzroča prevelik ropot. Smiselno naši odločbi je stroj postavljen na posebne temelje (ločeno od stavbnega) s čimer je ropot toliko omejen, da se prizadeti stanovalci z delovanjem tega stroja strinjajo.

Po nalogu Okrajne komisije za plače smo sodelovali pri pregledu izvajanja plačilnega sistema v gradbenem podjetju »Obok« Bežigrad. Ugotovljeno je bilo, da se preko tarifnih postavk plačujejo vsi vodilni uslužbenci, najvišje pa direktor. Ta povišan plač grede iz dela dobička. Iz tega dela dobička so bili plačani tudi vodilni uslužbenci za nadurno delo. S tem so delavci bili prikrajšani pri delitvi dobička. Ugotovljeno je tudi, da je podjetje dovoljevalo nadomeščati upravičeni izostanek z nadurnim delom brez 50% poviška.

Na povabilo Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Moste smo prisostvovali pregledu tovarne »Močna krmila« v Kavčičevi ulici zaradi zadostitve pogojev za konstituiranje podjetja. Poseben problem v tem podjetju je odvajanje prahu v skladišču surovini, ki so potrebne za izdelavo močnih krmil.

VII. PREGLEDI PODJETIJ

Na področju OLO Ljubljana je v preteklem letu obstojalo 2835 podjetij (državnih, združnih in privatnih) in 1279 delovišč. Od navedenega števila je 2682 podjetij, ki zaposlujejo manj kot 100 zaposlenih ter gre predvsem za delavnice privatnega sektorja, katerih je 1362 in za 344 delavnic socialističnega sektorja.

Podjetij, ki imajo nad 100 do 500 zaposlenih je 131, a podjetij, ki imajo nad 50 zaposlenih je 22. Poleg tega imamo še 1279 delovišč, na katerih je bilo izvršenih 58 rednih pregledov.

Inšpektorji dela so izvršili v teku leta 105 kompleksnih rednih pregledov in sicer v 70 podjetjih, ki zaposlujejo do 100 oseb in v 20 podjetjih, ki imajo od 100 do 500 zaposlenih. V podjetjih z nad 500 zaposlenih je bilo 6 rednih pregledov.

Rednih pregledov je bilo izvršenih nekaj manj kot leta 1955 iz razloga, ker smo v preteklem letu raziskali mnogo večje število nezdov pri delu, kot na primer v letu 1955. Raziskanih je bilo 11 smrtnih in 92 ostalih nezdov, dočim smo v letu 1956 raziskali ravno tako 11 smrtnih in 384 ostalih nezdov.

V glavnem smo pregledovali le večja podjetja, privatne obrtne delavnice pa smo pregledovali pri komisijskih ogledih za izdajo uporabnostnega dovoljenja, katerih je bilo 211.

Poleg navedenih rednih pregledov je bilo izvršenih 397 izrednih pregledov, zaradi kontrole nad izvajanjem naših ukrepov je pa Inšpektorat dela izvršil 4 preglede. V letu 1956 je bil izvršen tudi 1 nočni pregled v Predilnici Litija. Ostali izredni pregledi pa so bili zaradi novogradenj, preureditev, montiranja novih strojev itd.

Delne prepovedi dela so bile izvršene v treh primerih in sicer v Tovarni usnja v Smartnem pri Litiji, »Avtopromet« Ljubljana in »Titanu« Kamnik-stara livarna. Prepoved pri »Avtopromet« se je izdala zaradi nezadostne zaščite pred požarom in ogrožanja zdravja zaposlenih v garažah na Vilharjevi cesti.

Z rednimi pregledi je bilo zajetih 8757 moških, od tega 528 mladoletnikov in 5920 žensk, od tega 566 mladoletnic. Poleg tega je bilo zajetih pri pregledih še 622 vajencev tako, da znaša skupno število s pregledi zajetih oseb 15.299.

Pri pregledih se je ugotovilo 12.330 posameznih pomanjkljivosti, za katere je bilo izdanih 80 ureditvenih odločb in 72 ureditvenih nalogov. V teh odločbah in nalogih je bilo naloženih za odpravo 1546 ureditvenih točk s termini za odpravo.

Od navedenega števila ureditvenih točk je bilo tekom leta 1956 odpravljenih 487 točk, neodpravljenih pa je ostalo 636 točk. Pri neodpravljenih točkah je upoštevati, da so gospodarske organizacije prosile za podaljšanje odprave pomanjkljivosti za skupno 381 točk, za 255 točk pa posamezne gospodarske organizacije niso prosile za podaljšanje roka do konca leta 1956, ker so ti roki za odpravo bili določeni v mesecu decembru 1956. Vendar pripominjamo, da so nekatere gospodarske organizacije tozadevno nedisciplinirane in pravočasno ne obvestijo o odpravi pomanjkljivosti, niti ne prosijo za podaljšanje roka. Nekaj primerov smo predlagali sodniku za prekrške in kaznovanje prav zaradi neodprave in neporočanja o odpravi po naših odločbah ugotovljenih pomanjkljivosti. Za 423 točk pomanjkljivosti je bil določen rok odprave tekom leta 1957.

Nezgode pri delu

Po podatkih zdravstvene službe je bilo v preteklem letu 8669 nezdov (brez državnih železnic). Od tega števila je bilo 11 smrtnih nesreč. V letu 1955 je bilo 9064 nezdov in je iz tega razvidno, da je število ne-

zgod v lanskem letu padlo za 399 primerov ali 4,3%. Nezgode stalno padajo, zlasti po večjih delovnih kolektivih. Razmeroma visoko število nezdov je nastalo vsled tega, ker se sedaj evidentirajo vse najmanjše nezgode, veliko nezdov je pa takšnih, ki se pripetijo na polju dela domov ali na delo, kar vsolej ni istovetno z dejanskim stanjem.

Število nezdov po posameznih panogah našega gospodarstva pa je razvidno iz sledeče tabele:

Gospod. panoga	Nezgod	Izgubljenih dni	Izguba v dan
111	81	1.684	2.898.164
112	19	398	—
115	39	728	2.208.492
116	205	3.700	8.110.400
117	1.282	18.573	51.224.334
119	310	4.875	9.208.875
120	236	5.067	25.957.973
121	234	3.417	3.526.344
122	831	15.180	28.007.100
123	230	4.128	3.112.512
124	367	7.068	19.108.120
125	150	3.230	7.985.250
127	225	4.443	11.418.510
128	77	1.410	2.875.580
129	75	1.477	13.514.550
130	6	136	1.466.080
	4.267	75.532	190.600.284
2	237	5.820	
3	93	1.893	
4	1.233	23.637	32.760.882
5	271	5.478	5.012.370
6	512	10.515	
7	1.041	20.886	
8	135	2.293	
9	294	6.952	
0	487	9.955	
Skupaj	8.670	162.957	

Največ nezdov je zabeleženih v kovinski predelovalni industriji in gradbeništvu, precej jih je pa še v lesni industriji in obrtni dejavnosti. Smrtnih primerov je bilo 11.

Navedene smrtne nezgode razdelimo po gospodarskih panogah takole:

Panoga	Nezgod
111 Elektrogospodarstvo	1
119 Elektroindustrija	2
122 Lesno-predel. industr.	1
4 Gradbeništvu	4
511 Železniški promet	1
7 Mlinarska obrt	1
8 Uprava za ceste	1
Komunalna dejavnost.	

Nezgode v preteklem letu kažejo, da viri in vzroki istih nastajajo predvsem v pomanjkanju čuta odgovornosti srednjega strokovnega kadra. Zelo često so nezgode pri delu, kjer ljudje delajo po starih navadah udomačeno brez zaščitnih naprav zelo rizikantno misleč, da se jim ne more nič zgoditi, medtem ko mojstri in odgovorni voditelji tolerantno gledajo, kako se brez zaščitnih naprav in sredstev ob slabi organizaciji dela opravljajo življenjsko nevarna dela, kljub temu, da vedo, da je po predpisih nedopustno in lahko dovede do težje ali celo do smrtne nezgode. Imamo pa tudi primere nezdov, za katere so odgovorni v glavnem ponesrečenci sami, ker so neprevidni ali vsaj celotno pretirano junaški. Če pogledamo spredaj navedene smrtne primere nezdov ugotovimo, da izvirajo iste iz sledečih izvorov:

transmisija 1, električna svetilka 1, železnica — voziček 1, kamion 1, zrušek zemlje — zidu 2, sušilna električna peč 1, trafo postaja 1, oder 1, pot z dela t, hladi pri transportu 1.

(Nadaljevanje sledi.)